

Fidias Kimdir? Antik Yunan Heykeltıraşı ve Eserleri

Fidias (Phidias), M.Ö. 480 yıllarında Atina'da doğmuş ve M.Ö. 430 civarında yaşamını yitirmiş Antik Yunan heykeltıraşıdır. Klasik Dönem'in en büyük ustalarından biri sayılır. Adı, Atina'nın altın çağıyla birlikte anılır. Çağdaşı olan devlet adamı Perikles ile yakın ilişkisi sayesinde, kentin en büyük sanat projelerinde başrol oynamıştır. Eserlerinin çoğu bugün kayıptır, ancak antik yazarların anlatımları ve Roma dönemi kopyaları sayesinde sanatı hâlâ yakından tanınır.

Fidias'ın Hayatı ve Sanatsal Gelişimi

Fidias'ın gençlik yılları hakkında kesin bilgi azdır. Antik kaynaklara göre sanat eğitimini Atina'da almış, ilk işlerinde bronz döküm ve mermer işçiliğini öğrenmiştir. Persler'in Atina'yı yakıp yıktığı savaştan sonra kent yeniden inşa edilirken, Fidias genç bir sanatçı olarak bu büyük yenilenme sürecinin içinde yer almıştır. Ustalığı kısa sürede fark edilmiş ve devletin en önemli sipariş verdiği sanatçılardan biri hâline gelmiştir.

Fidias ve Parthenon Heykelleri

Fidias'ın adı en çok Atina Akropolü'ndeki Parthenon ile bilinir. Tapınak M.Ö. 447 ile 432 arasında inşa edilmiştir. Mimarlığını İktinos ve Kallikrates yapmıştır. Fidias ise yapının tüm heykel programının başındaki sanatçıdır. Parthenon heykelleri arasında alınlık figürleri, metoplar ve çevreyi saran Panathenaia kabartma frizi yer alır. Bu çalışmaların her bir parçasını bizzat Fidias'ın yonttuğu söylenemez. Büyük bir atölyeyi yönetmiş, tasarımı belirlemiş ve uygulamayı denetlemiştir. Bu nedenle heykellerdeki ölçülü, dengeli ve ideal güzelliği onun üslubunun damgasını taşır.

Athena Parthenos Heykeli

Fidias'ın Parthenon için yaptığı en önemli eser, tapınağın içinde yer alan Athena Parthenos heykelidir. Yaklaşık on iki metre yüksekliğindeki bu dev heykel M.Ö. 438'de adanmıştır. Ahşap bir iskelet üzerine fildişi ve altın levhalarla kaplanmıştır. Bu tekniğe Yunanca adıyla kriselefantin denir. Tanrıça elinde zafer tanrıçası Nike'yi tutuyordu. Kalkanında savaş sahneleri işlenmişti. Orijinal heykel günümüze ulaşmamıştır. Atina Ulusal Arkeoloji Müzesi'ndeki küçük Varvakeion Athena'sı gibi Roma dönemi kopyaları, görkemli eserin nasıl görüldüğü konusunda bize fikir verir.

Olympia Zeus Heykeli ve Dünyanın Yedi Harikası

Fidias'ın bir diğer büyük başarısı, Olympia'daki Zeus Tapınağı için yaptığı Zeus heykelidir. Eser M.Ö. 435 civarında tamamlanmıştır ve Antik Çağ'ın Yedi Harikası arasında sayılmıştır. Tahtta oturan tanrı fildişi ve altınla kaplıydı. Bir elinde zafer tanrıçası Nike, diğerinde kıymetli madenlerle süslü bir asa bulunuyordu. Heykelin yüksekliği on iki metreyi aşıyordu. Olympia'da yapılan kazılarda Fidias'ın atölyesinin kalıntıları bulunmuştur. Bu kalıntılar arasında üzerinde ustanın adının yazılı olduğu bir kâse de vardır. Zeus heykeli sonraki yüzyıllarda İstanbul'a taşınmış ve büyük olasılıkla M.S. 5. yüzyılda çıkan bir yangında yok olmuştur.

Fidias'ın Diğer Önemli Eserleri

Fidias yalnızca dev tanrı heykelleriyle tanınmaz. Atina Akropolü'nde yer alan bronz Athena Promakhos heykeli, denizcilere uzaktan görünen devasa bir savaşçı tanrıça figürüydü. Athena Lemnia ise Lemnos adasındaki Atinalı yerleşimciler için yapılmış bir başka bronz eserdir. Ayrıca Amazon heykelleri ve çeşitli tanrı figürleri de ona atfedilmiştir. Antik yazarlar, Fidias'ın tanrı betimlerinde insanüstü bir ağırlık ve sakinlik yakaladığını söyler. Bu yaklaşım Yunan dininin görsel dilini derinden etkilemiştir.

Fidias'ın Üslubu: Yüksek Klasik Dönem Heykeli

Fidias'ın sanatı, Yüksek Klasik Dönem heykelticiliğinin en saf örneklerinden biridir. Figürlerde sakin bir duruş, ideal oranlar ve soylu bir ifade öne çıkar. Giysi kıvrımları beden hareketini ortaya çıkaracak biçimde işlenir. Duygular abartılmaz, tanrısal huzur ön plandadır. Bu anlayış, ondan önceki Sert Üslup'un katılığından uzaklaşır ve insan bedenini doğal bir güzellikle yorumlar. Fidias'ın öğrencileri arasında Alkamenes ve Agorakritos gibi önemli heykeltıraşlar yer alır. Böylece üslubu sonraki kuşaklara aktarılmıştır.

Fidias'ın Sonu ve Tartışmalı Ölümü

Fidias'ın hayatının son dönemi bir hayli tartışmalıdır. Antik kaynaklara göre Perikles'in düşmanları,

Fidias'ı Athena heykeli için verilen altını çalmakla suçlamıştır. Bir başka iddia, Athena'nın kalkanına kendisinin ve Perikles'in portresini işleyerek dinsel kuralları çiğnediği yönündedir. Bazı kaynaklar Fidias'ın Atina'da hapiste öldüğünü yazar. Diğerleri ise Elis'e kaçtığını ve orada Zeus heykelini tamamladığını belirtir. Hangisinin doğru olduğu kesin değildir. Yine de bu hikâyeler, sanatçının dönemin siyasi çekişmelerinin tam ortasında yer aldığını gösterir.

Parthenon Mermerleri ve Fidias Mirası

Parthenon'dan sökülen heykel parçalarının büyük bölümü bugün Londra'daki British Museum'da sergilenmektedir. Bu parçalar 19. yüzyılın başında Lord Elgin tarafından Atina'dan götürülmüştür. Yunanistan uzun yıllardır bu eserlerin geri verilmesini talep etmektedir ve konu hâlâ güncel bir kültürel tartışma başlığıdır. Fidias'ın mirası yalnızca bu parçalarla sınırlı değildir. Rönesans'tan günümüze birçok sanatçı onun ölçülü ve ideal güzellik anlayışından ilham almıştır. Bugün Fidias, Batı sanatında klasik heykeltiriliğin en önemli simgelerinden biri olarak kabul edilir.

Kaynak Url: <https://www.heykel.org/anit/fidias-kimdir-antik-yunan-heykeltirasi-ve-eserleri/>

Atölye: [Heykel.org](https://www.heykel.org) - Yayın Tarihi: 2026-10-29 20:03:57 - Pdf Tarihi: 29/10/2026